

Sesida dals

Communitgà ils

Protocol nr.

17 d'avrigl 2023

19 d'avrigl 2023

302/2023

Dumonda Krättli

concernent enconuschientschas linguisticas solidas per ina integraziun reussida

Resposta da la Regenza

La Lescha dal dretg da burgais dal chantun Grischun (LDBchant; DG 130.100) è vegnida revedida totalmain l'ultima giada ils 13 da zercladur 2017. Fin a quest mument aveva il chantun Grischun desistì da pretender abilitads d'ina lingua chantunala en scrit (tudestg, rumantsch u talian). Tenor l'art. 5 al. 2 lit. d da l'Ordinaziun tar la Lescha dal dretg da burgais dal chantun Grischun dals 13 da december 2005 (ODBchant; DG 130.110) bastavi d'avair enconuschientschas linguisticas a bucca confurmas al nivel da referenza B1 dal Rom europeic communabel da referenza per las linguas (RECR). La revisiun da la Lescha federala davart il dretg da burgais svizzer (LDB; CS 141.0) ch'è entrada en vigur il 1. da schaner 2018 pretenda da nov – ultra d'enconuschientschas linguisticas a bucca – er enconuschientschas linguisticas en scrit. En l'Ordinaziun davart il dretg da burgais svizzer (OBurg; CS 141.01) prevesa la Confederaziun in nivel da referenza B1 a bucca resp. A2 en scrit. Tenor missiva da la Regenza dals 21 da favrer 2017 al Cussegl grond tar la revisiun totala da la Lescha chantunala dal dretg da burgais (carnet nr. 12/2016–2017, p. 746, art. 6 lit. c) èsi vegnì remartgà, ch'il chantun Grischun saja liber da pretender cumpetenzas linguisticas pli autas, quai na saja però betg planisà. Ils 13 da zercladur 2017 ha il Cussegl grond approvà unanimamain l'artitgel 6 che pertutga ils criteris d'integraziun (Protocol dal Cussegl grond da la sessiun da zercladur 2017, p. 1040, art. 6) e la revisiun totala da la Lescha dal dretg da burgais e la revisiun totala da l'Ordinaziun tar la Lescha dal dretg da burgais èn vegnidas messas en vigur per il 1. da schaner 2018.

En l'entira Svizra è la maioritad dals chantuns monolings u bilings sa cunvegnida ad in nivel da referenza A2 per las cumpetenzas linguisticas en scrit ed ad in nivel da referenza B1 per las cumpetenzas linguisticas a bucca. Sulettamain ils chantuns Sutsilvania, Sviz e Turgovia pretendan enconuschientschas linguisticas dal nivel da referenza B1 a bucca e B2 en scrit. Ils chantuns Basilea-Champagna e Son Gagl

prevesan per las enconuschientschas linguisticas a bucca ed en scrit il nivel da referenza B1.

La soluziun ch'è vegnida concludida en la ODBchant è sa cumprovada bain fin ussa. La prioritad vegn er vinavant messa sin las enconuschientschas a bucca. Uschia gartegia er ina realisaziun consequenta dal «model d'ina integraziun progressiva», tras quai che las pretensiuns linguisticas èn mintgamai pli severas che per la concessiun da la permissiun da domicil. L'integraziun linguistica pretendida garantescha, che las personas che vulan acquistar il dretg da burgais pon sa far chapir en la vita da mintgadi. Ils texts da la vita da mintgadi pon vegnir chapids ed exprimids a bucca. La basa per la participaziun e l'interess a la vita sociala, al process da lavur e per l'enconuschientscha da las relaziuns chantunalas e communalas è uschia avant maun. L'integraziun linguistica pretendida è ina part dal giudicament tras las autoritads competentas sin stgalim communal, chantunal e federal e mo, sche quest giudicament è tut en tut positiv, suonda ina natiralisaziun.

Da vulair engrevgiar la natiralisaziun sco proponì, è plinavant disfavuraivel, sch'ins considerescha che la populaziun estra pudess midar domicil entaifer il chantun Grischun d'ina regiun linguistica en in'autra. Ils onns 2020, 2021 e 2022 èn en media mintga onn vegnidas natiralisadas 290 personas creschidas. En media eran 237 da questas personas da lingua materna tudestga u taliana u ch'ellas avevan absolvì en Svizra il temp da scola ch'è prescrit tenor la lescha u ch'ellas avevan il diplom da scola pretendì. En media han 53 personas stuì preschentar ina cumprova linguistica. Da quai pon ins trair la conclusiun, che la maioritad da las personas creschidas che acquistan il dretg da burgais han enconuschientschas linguisticas ch'èn bler pli autas che las pretensiuns linguisticas minimalas.

Sin basa da questas explicaziuns n'exista per la Regenza nagin motiv d'auzar las pretensiuns legalas per las enconuschientschas a bucca sin il nivel da referenza B2 e per las enconuschientschas en scrit sin il nivel da referenza B1 dal Rom europeic communabel da referenza per las linguas (RECR).

En num da la Regenza

Il president:

Peter Peyer

Il chancelier:

Daniel Spadin